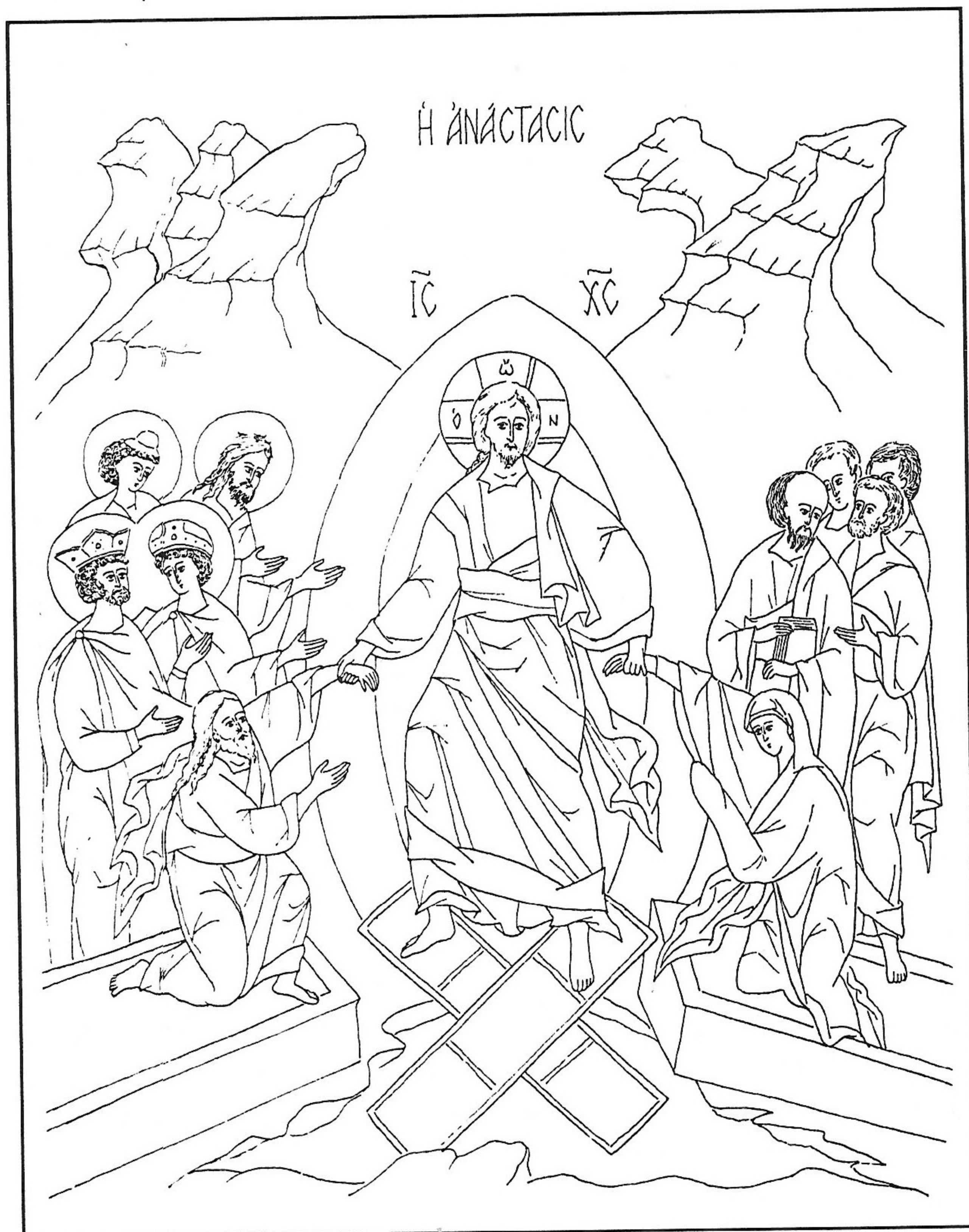

Kristi uppståndelse

12. Läran om frälsningen och återlösningen

Människan som fallit i synd, alltså i fientlighet mot Gud, är i behov av rening för att åter kunna nå fram till en verklig, omedelbar gudsgemenskap, en sådan som var rådande i paradiset innan syndafallet. Fördrivningen från paradiset var inte så mycket en bestraffning som ett botemedel, genom vilket Gud åt människan vill ge en möjlighet att rena sig och ånyo förvärva det tillstånd som skulle göra det möjligt för henne att nå evigt liv.

Alltifrån begynnelsen har Gud haft omsorg om hela skapelsen och styrt den med sin försyn. Men ensam räcker inte denna naturliga försyn till för att avlägsna det onda som råder i världen, allra minst för att utplåna den ondska som rotat sig i människan. Därför har Gud på många sätt sökt vägleda människan till frälsningen också genom sin övernaturliga försyn.

"Han, som till sitt väsen är det immateriella Ordet och som härskar över himlarna, visar sin barmhärtighet mot människorna genom att i de yttersta tiderna bli människa genom Jungfrun, den orörda bruden. Så vill Han rädda den förstskapade fallna människan", sjungs det i en av kanons troparier för Kristi födelsehögtid. När Gud alltså först hade förberett människan att emottaga frälsningen, sände Han sin Son att återlösa människan från synden. Fadern gav befallning (Joh 10:18), och Sonen förverkligade återlösningen: "Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv. Ty Gud sände inte sin son till världen för att döma världen utan för att världen skulle räddas genom honom" (Joh 3:16-17). När återlösningsverket hade fullbordats sände Fadern den helige Ande till världen.

Gud, som är allvetande, visste på förhand om människans fall, men Han visste också att människan på nytt skulle vända sig till Honom. Beslutet om människans frälsning var en Guds viljas hemlighet (Ef 1:9-10). Även om förberedelsen av frälsningen började genast efter syndafallet, förverkligades densamma först när "tiden var inne" (Gal 4:4). Frälsningen gäller ändå människor som levt under alla tider. De som levde innan Kristi födelse kunde räddas genom att tro på Honom som skulle komma, medan vi åter får tro på Honom som redan har kommit.

13. Kristus - förverkligaren av återlösningen

Vår förlossare Jesus Kristus är gudamänniskan. I Honom blev Guds Ord, Guds Son, Treenighetens andra person, verkligen kött och människa.

Läran om Guds Ords inkarnation utgör kristendomens kärna och hör till sådant som skiljer kristendomen från flera övriga religioner, såsom judendomen och islam. Om Jesus inte skulle ha varit Gud utan enbart en människa, skulle Hans verk och undervisning inte kunnat ha haft en faktisk återlösande betydelse, utan Han skulle även i bästa fall inte varit mer än en filosofisk lärare. Men Jesus sade om sig själv: "Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig" (Joh 14:6).

Guds Ords inkarnation är en stor hemlighet, vars förverkligande inte kan fattas (1 Tim 3:16). Det är också "ett tecken som väcker strid" (Luk 2:34). De flesta villolärorna har genom tiderna också hänfört sig till just läran om Jesu gudomlighet och mänsklighet, eller till det sätt på vilket den gudomliga och mänskliga naturen har förenat sig med varandra i Jesu person. Läran om gudamänniskan är "en stötesten för judarna och en dårskap för hedningarna" (1 Kor 1:23).

Enligt den ortodoxa kyrkans tro är Jesus "en Herre, Jesus Kristus, Guds enfödde Son, född av Fadern före all tid, Ljus av Ljus, sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som Fadern, genom vilken allting är skapat". Som Guds Son är Jesus alltså av samma väsen som Fadern, och inte en människovarelse eller ett andeväsen som upptagits till att bli Guds Son. Åt Honom säger Gud Fadern: "Du är min son, jag har i dag fött dig" (Ps 2:7). Och själv intygar Jesus: "Tror du på Människosonen? ... Du har sett honom. Det är han som talar

med dig." (Joh 9:35, 37). "Ty såsom Fadern har liv i sig själv, så har han ock givit åt Sonen att hava liv i sig själv" (Joh 5:26; 1917).¹ "Jag och Fadern är ett" (Joh 10:30). "Sannerligen, jag säger er: jag är och jag var innan Abraham blev till" (Joh 8:58). "Tro på Gud, och tro på mig" (Joh 14:1).

Jesus Kristus var också en verklig människa, som föddes på samma sätt som andra människor (Luk 2:6). Enligt det sätt som Mose lag föreskrev fördes Han till helgedomen för att omskäras (Luk 2:21-22), och Han växte och utvecklades så som ett vanligt människobarn (Luk 2:52). I enlighet med sin verkliga människonatur erfor Han trötthet (Joh 4:6), hunger (Matt 4:2), smärta (Luk 22:41-44) och sorg (Joh 11:35). Hans kropp blev begravd på samma sätt som andra avlidnas kroppar (Mark 15:46).

I Jesus förenas det gudomliga och det mänskliga utan att smälta samman och utan att undergå någon förändring, likväl utan att delas och utan att åtskiljas. Denna förening utan sammanblandning innebär att vi i Jesu verksamhet kan skilja gudomliga och mänskliga egenskaper från varandra. Gudomliga egenskaper är de under som Han utförde, liksom allvetenheten, medan det mänskliga väsendet uppdagas i Hans bedrövelser och lidanden. Eftersom båda naturerna likväl är förenade med varandra utan att dela sig och utan att åtskiljas, tror vi att Jesus är en person, Guds Ords person, men två naturer.

När Guds Ord blivit kött och antagit människonaturen, har detta samgående blivit slutgiltigt. Till följd härav kan vi kalla Jesu Moder, Maria, Gudaföderska. I Kristus skiljs inte gudomlighet och mänsklighet längre någonsin åt. Inte ens på korset skildes de två naturerna från varandra, utan aposteln

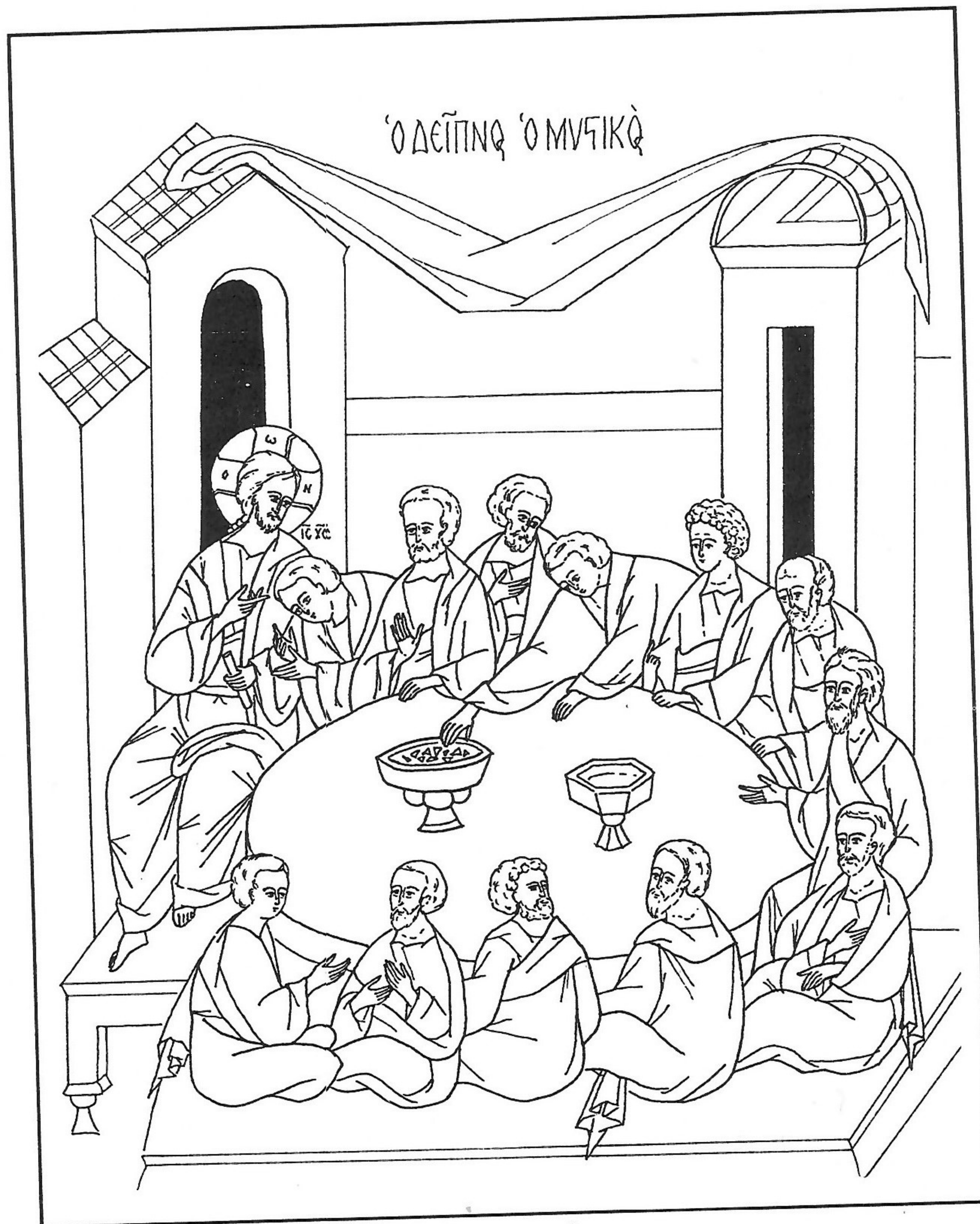
Paulus kan säga att judarna korsfäste härlighetens Herre: "...Om de hade känt till den [Guds hemliga vishet], skulle de inte ha korsfäst härlighetens herre" (1 Kor 2:8).

Jesus Kristus kom till världen för att fullgöra frälsningen av människan, som hade fallit i syndens makt. När Han kom hade Han med sig evangeliet, glädjebudskapet om frälsningen, och visade människorna gudskännedomens och frälsningens väg. Hans lära, evangeliets lag, var och är avsett för alla människor, för alla folk, "ett ljus med uppenbarelse åt hedningarna" (Luk 2:32). Jesus sade själv: "Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar" (Matt 28:19), och: "Gå ut överallt i världen och förkunna evangeliet för hela skapelsen" (Mark 16:15).

Enligt vår tro är den lära som Jesus förde med sig given för eviga tider. Detta betyder att det i den inte längre inträffar någon utveckling eller tillkommer något tillägg av det slag som Gamla testamentets lära fortfarande var i behov av. Det är detta Jesu ord betyder när Han säger: "...Jag har låtit er veta allt vad jag har hört av min fader" (Joh 15:15). Om detta vittnar även aposteln Paulus när han säger: "Men om någon, vore det så jag själv eller en ängel från himlen, skulle förkunna ett annat evangelium än det jag har förkunnat för er - förbannelse över honom!" (Gal 1:8).

¹ Bibelcitaten har i regel tagits från Svenska Bibelsällskapets revision av 1917 års översättning av Gamla testamentet, samt från Bibelkommissionens översättning av Nya testamentet 1981. I en del fall har det dock varit påkallat att använda den äldre svenska översättningen från 1917, eftersom denna bättre motsvarar den finska översättning författaren använt sig av. Övers.anm.

14. Jesu uppgift i världen

Nattvarden

Jesu uppdrag var att för människosläktets del försona Guds eviga rättfärdighet, som kräver att synden bestraffas och utplånas. Hans **översteprästerliga uppgift** omfattar hela det jordiska liv som Han levde fullständigt fri från synd, och alldeles särskilt Hans död på korset som ett oskyldigt offer för människosläktet. För att tillintetgöra synden var Förlossaren lydig Gud i allt, helt i motsats till den syndiga människan med andra ord, som i det hon syndar inte förverkligar Guds vilja. Kristus "tömde sig själv" frivilligt på den makt som tillhörde Honom i egenskap av Guds Son, "och antog en tjänares gestalt" (Fil 2:7). Sålunda kan vi också anse Kristi hela liv på jorden ha varit ett enda stort lidande.

Jesu lidandens stora betydelse grundar sig på just detta, att själva Guds Son blev en syndfri, skuldfri människa och led för de skyldiga. Han led som ställföreträdande, ett offerlamm: "Se, Guds lamm, som borttager världens synd" (Joh 1:29; 1917). "För oss människor och för vår frälsnings skull har han stigit ned från himlarna. Och han har antagit kött genom den helige Ande av Jungfru Maria och blivit människa. Han har ock blivit korsfäst för oss under Pontius Pilatus, lidit och blivit begravnen", heter det i vår trosbekännelse.

Frukten av Jesu offer var gottgörelse. Guds eviga rättfärdighet kräver hämnd på så sätt, att lagen antingen skall uppfyllas eller gottgöras. Offret gäller också alla, ty alla är av naturen "vredens barn" (Ef 2:3). Hans offer är unikt (Heb 9:26), och dess verkan når även syndens konsekvenser. Tack vare Kristi offer återställdes den relation till det himmelska som varit brusten till följd av syndafallet (Heb 12:22-23), och den befrielse som Han förde med sig gäller hela skapelsen (Rom 8:21).

Jesus lärde åt oss i egenskap av **profet** - och som den mest

auktoritativa av samtliga profeter - den gudomliga sanningen. Han undervisade inte enbart med sina ord, utan också med sina gärningar och med hela sitt liv. Jesus har själv sagt: "Jag är världens ljus. Den som följer mig skall inte vandra i mörkret utan ha livets ljus" (Joh 8:12).

Gamla testamentets profeter var verksamma efter det mått av kraft som Gud gav dem, men Jesus verkade i enlighet med sin gudomlighet. Jesu undervisning är läran om Honom själv, om Hans verk och rike, men i detsamma också en komplettering av Gamla testamentets lära samt en upphøjelse av den etiska lagen.

Den undervisning som Jesus gav åt sina apostlar medan Han levde innehåller hela sanningen. Han fortsätter sin profetiska funktion genom Kyrkans förmedling, när Han med den helige Ande upplyser Kyrkans lärare. Den helige Ande förklarar, men avslöjar inga nya, tidigare okända sanningar.

Jesus Kristus regerar som konung över nådens rike, över den Kyrka som Han grundat på jorden. Han är Gamla testamentets förutspådde Messias, Kristus, dvs. den Smorde - härskaren på Davids tron (Jes 9:6-7).

Om Jesu konungavärdighet talar också ängeln redan innan Hans födelse: "...Han skall härska över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut" (Luk 1:33). Också österns siare letade uttryckligen efter en konung (Matt 2:2), och enligt aposteln Paulus är Han "alla konungars konung och alla herrars herre" (1 Tim 6:15). Om sin egen konungavärdighet vittnar Jesus när Han säger: "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden" (Matt 28:18).

Särskilt undren vittnar om Jesu makt. Han regerade även över döden, och när Han hade uppstått, for Han "upp till himlarna och sitter på Faderns högra sida" som konung. Han är inte konung endast som Gud, som Guds Son, utan uppståndelsen, himmelfärden och sittandet på Faderns högra sida återspeglar den makt och kraft, som Herrens människonatur erhöill.

15. "Och på den helige Ande..."

Den ekumeniska synod (kyrkomöte) som år 381 samlades i Konstantinopel behandlade särskilt läran om den helige Ande. Under det här mötet fogades till trosbekännelsen från det första ekumeniska kyrkomötet i Nicea år 325 ett moment som angick den helige Ande: "Och på den helige Ande, Herren och Livgivaren, som utgår från Fadern, som tillika med Fadern och Sonen tillbedes och förhärligas och som har talat genom profeterna."

I sin skrivelse sade synodens fäder bl.a. så här: "[Var och en] bör tro på Faderns och Sonens och den helige Andes namn. Vi tror sålunda, att Faderns och Sonens och den helige Andes gudomlighet, kraft och väsen är *en*, att de tre fullkomliga personerna besitter samma värde och samma eviga konungadöme. Sabellios sjukdom, som förväxlar personerna med varandra, skall undvikas - - inte heller får vi spjälka väsen eller natur eller gudomlighet i delar, eller till den oskapade, väsensena och eviga Treenigheten lägga till något senare eller skapat eller något som är av annan natur."

Den heliga Treenigheten uppträder i Bibeln redan i Gamla testamentet, även om då ännu i förtäckt form. Gamla testamentet innehåller framför allt en uppenbarelse om Treenighetens första person, om Fadern, och om Hans frälsningsplan. Nya testamentets huvudinnehåll är i sin tur Treenighetens andra person, Sonen, Jesus, och Hans gärning och uppoffring för människorna. Om den helige Ande talas det mera tydligt egentligen först i samband med händelserna kring pingst (Apg 2:4), samt därefter.

Treenighetens alla personer har alltid existerat och varit delaktiga av samtliga Guds förehavanden, men var och en av dem har sin egen uppgift. Fadern är alltings Primärorsak och Skapare, medan Sonen å sin sida uppoffrade sig för

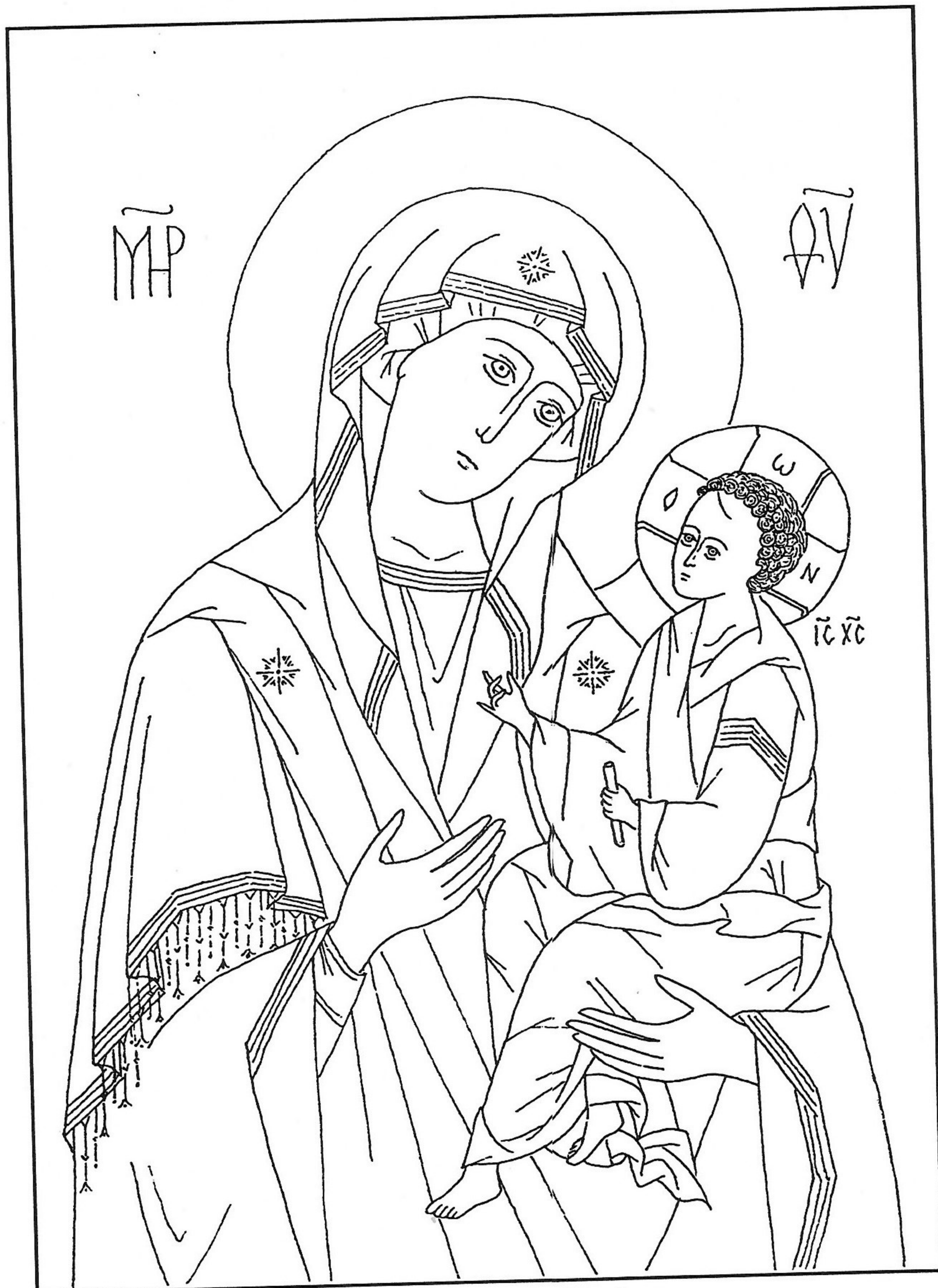
människorna genom att födas som människa, genom att dö, uppstå från de döda, uppstiga till himmelen, och genom att komma i ära för att döma levande och döda. Den helige Ande, för sin del, består oss med möjligheten att bli delaktiga av frukterna av Kristi offer. Samtliga mysterier, med vilkas hjälp vi kan nå frälsning, blir verklighet blott och bart med den helige Andes bistånd. På samma sätt är också tillägnandet av den kristna tron möjligt endast med den helige Andes hjälp. Den helige Ande vägleder våra tankar och handlingar, bevarar oss från att falla och gör oss med sina nådegåvor i stånd att verka i uppgifter, som vi annars inte skulle klara av. Han uppehåller med sin kraft hela Kyrkan, liksom även hennes enskilda medlemmar.

Bibeln vittnar om att den helige Ande är en självständig person, som är fristående från Fadern och Sonen. Jesus säger: "Och jag skall bedja Fadern, och han skall giva eder en annan Hjälpare, som för alltid skall vara hos eder: sanningens Ande, som världen icke kan taga emot, ty hon ser honom icke och känner honom icke. Men I känner honom, ty han bor hos eder och skall vara hos eder" (Joh 14:16-17; 1917). Jesus befäller också att döpa "i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn" (Matt 28:19).

Enligt Jesu ord lär den helige Ande sanningen: "Men Hjälparen, den heliga anden som Fadern skall sända i mitt namn, han skall lära er allt och påminna er om allt som jag har sagt er" (Joh 14:26). Den helige Ande vittnar om Kristus: "När Hjälparen kommer, som jag skall sända er från Fadern, sanningens ande, som utgår från Fadern, då skall han vittna om mig" (Joh 15:26). Enligt Bibeln förutsäger den helige Ande även framtiden: "...En profet vid namn Agabos kom ner [till Caesarea] från Judeen och sökte upp oss. Han tog Paulus bälte och band sina händer och fötter och sade: 'Så säger den heliga anden: Den som äger detta bälte skall judarna i Jerusalem binda så här och överlämna i hedningarnas händer' " (Apg 21:10-11).

Den helige Basileios den store säger i sin liturgi så här om

den helige Ande: "[Genom Jesus Kristus] har den helige Ande uppenbarat sig för oss - sanningens Ande, barnskapets nåd, en pant för det kommande arvet, det eviga godas förstlingsgåva, den levandegörande kraften, heliggörelsens källa, som styrker hela den sinnliga och rationella skapelsen till att tjäna Dig och att till Dig frambära ett oupphörligt lov."

Gudsmodern av Vadstena

16. Jungfru Maria - Gudaföderska

Enligt vår trosbekännelse föddes Jesus Kristus "genom den helige Ande av **Jungfru Maria**". "Han vidkänns som den Högstes Son, som i den helige Ande steg ned från himmelen för människornas frälsnings skull. Han föddes av den heliga Jungfrun sädlöst och utan fördärv, åtog sig att bära köttet och trädde fram inför människorna," som Aristides Athenaren skriver.

Vi tror att Jesu födelse av en ren jungfru, vilken som en Evas motsats förmådde att helt överlämna sig till att ledas av Guds vilja, redan från begynnelsen hörde till Guds frälsningsplan.

Evangelisten Lukas berättar: "I den sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd från Gud till en ung flicka i staden Nasaret i Galileen. Hon hade trolovats med en man av Davids släkt som hette Josef, och hennes namn var Maria. Ängeln kom in till henne och sade: 'Var hälsad, du högt benådade! Herren är med dig.' Hon blev förskräckt över hans ord och undrade vad denna hälsning skulle betyda. Då sade ängeln till henne: 'Var inte rädd, Maria, du har funnit nåd hos Gud. Du skall bli havande och föda en son, och du skall ge honom namnet Jesus. Han skall bli stor och kallas den Högstes son. Herren Gud skall ge honom hans fader Davids tron, och han skall härska över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut.' Maria sade till ängeln: 'Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man.' Men ängeln svarade henne: 'Helig ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig. Därför skall barnet kallas heligt och Guds son. Elisabet, din släkting, väntar också en son, nu på sin ålderdom. Hon som sades vara ofruktsam är nu i sjätte månaden. Ty ingenting är omöjligt för Gud.' Maria sade: 'Jag är Herrens tjänarinna. Må det ske med mig som du har sagt.' Och ängeln lämnade henne" (Luk 1:26-28). Marias ovillkorliga överlämnande av sig själv i

Guds viljas hägn och hennes förtröstan på Gud framgår av det att hon, trots att hon förundrades över ängelns ord, ändå sade: "Må det ske med mig som du har sagt."

Om Kyrkans tro att födelsen av en jungfru hörde till Guds eviga plan vittnar även den helige Ignatios i sitt brev till efesierna: "Ty vår Gud Jesus Kristus var i enlighet med Guds frälsningsplan i Marias sköte, när denna var havande, och av Davids säd och tillika av den helige Ande. Han föddes och Han döptes, för att Han genom sitt lidande skulle rena vattnet. Marias jungfrulighet och födande av Honom, liksom även Herrens död, undgick denna världens härskare. Dessa tre högljutt ropande hemligheter förverkligades i Guds stillhet."

Kyrkan ihågkommer Gudaföderskan som den första av alla helgon, även före änglarna. Det här framgår bl.a. av de ortodoxa gudstjänsternas slutvälsignelse, där genast efter Kristus nämns "Hans renaste Moder". Särskilt tydligt blir ihågkomsten av henne uttryckt i den heliga liturgin, i vars åminnelse del prästen yttrar: "Särskilt för vår allheliga, rena, mest välsignade och ärade Härskarinna, Gudaföderska, och ständiga jungfru, Maria."

Gudaföderskan hedras som den första människa som tack vare Kristi frälsningsverk uppnådde fullkomlighet - den gudslighet, som blev lovad i skapelsen - och på så sätt blev förnämre än till och med änglarna.

Eftersom Jungfru Maria är Kristi Moder och fullkomliggjord av nåd, är det också riktigt att kalla henne himmelens Härskarinna, och vi vet, att även änglarna ärar henne. Enligt traditionen uppenbarade sig ärkeängeln Gabriel på Athosberget den 11 juni år 980 och lärde munkarna att sjunga på änglarnas sätt: "Det är i sanning tillbörligt att prisa dig salig, Gudaföderska, du ständigt välsignade, i allt otadliga, och Moder till vår Gud." Alltifrån det har dessa ängelns ord använts i den ortodoxa kyrkan, och i allmänhet brukar till dem läggas en äldre hymn: "Dig, dyrbarare än keruberna och utan jämförelse härligare än seraferna, du, som utan att fördärvas födde Gud,

Ordet - sanna Gudaföderska, vi prisar dig."

Den 11 juni firar den ortodoxa kyrkan alltjämt den här händelsens minne med en gudstjänst. Men den är inte på långt när den enda och med säkerhet inte heller den viktigaste av Gudaföderskans högtider.

Som händelser omedelbart anknytna till frälsnings-historien firar Kyrkan årligen åminnelsehögtiden för Gudaföderskans avlelse (9.12), hennes födelsedag (8.9), hennes tempelgång (21.11), och bebådelse (25.3). Som särskilt stora upplevs också hennes avsomnandes hågkomst och fest till hennes ära (15.8), likaså hågkomsten av flykten till Egypten den 26 december, genast efter hennes Sons födelsedag.

Högtiden för Gudaföderskans beskydd (1.10) firas i förvisningen om att hon oavbrutet sörjer för sina barn och även på detta sätt förverkligar den befallning som Jesus gav på korset: "Se, din son" - tillämpad inte bara på en enda utvald apostel, utan även på alla oss, Hans syndiga och låga tjänare.

Gudaföderskan efterlämnade som stora skatter åt Kyrkan även två av sina klädesplagg, sitt bälte, för vars skull vi firar högtid den 31 augusti och den 12 april, samt sin mantel, som vi firar den 2 juli. Hon lämnade också sitt eget porträtt åt oss. Enligt den kyrkliga traditionen målade evangelisten Lukas tre porträtt, på vilka Gudaföderskan var avbildad med barnet i famn. När han visade dem för Gudaföderskan, yttrade denna: "Måtte den nåd som fötts av mig genom mig vara med dem." En av dem är den ikon som går under namnet Hodegetria, Vägvisaren. Till dess ära firas en gudstjänst den 20 juni.

Kyrkan firar också minnet av många andra Gudaföderskans ikoner, som tack för de stora under som skett med deras hjälp. En del av dessa högtider är kända kanske endast lokalt, andra åter är bekanta i hela den ortodoxa världen. De Gudaföderskans olika ikontyper som firas som undergörande uppgår enbart i den ryska kyrkans kalender till inemot trehundra stycken. I Finland är den kändaste av dessa Konevitsas Gudsmodersikon.